

TOKAT İLİ

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK EYLEM PLANI

2018 - 2023

■ www.oka.org.tr

TOKAT İLİ

Çevre ve Şehircilik Eylem Planı (2018-2023)

Akademik Moderatör
Dr. Öğr. Üyesi Murat Çavuş

Koordinatör Kurum
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

ÖNSÖZ

Küresel ekonomide değişim ve dönüşümlerin yaşandığı çağımızda, ülkemizde yapılan yatırımların 2023 vizyonu doğrultusunda planlanmasının son derece önemli olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu vizyonu gerçekleştirmek için kamu sektörü, özel sektör, üniversite ve sivil toplum kuruluşlarıyla toplumun bütün taraflarının ortak akıl bilinciyle hareket etmesi son derece değerlidir.

Bu kapsamda, Tokat ilinin Türkiye ekonomisinin gelişim ve toplumsal dönüşüm sürecine uyum gösterebilmesi amacıyla, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA) koordinasyonunda başlatılan 2018-2023 Tokat İli Sektörel Eylem Planları çalışması tamamlanmıştır. Çalışma kapsamında, başkanlığında toplanan yönetim heyetince belirlenen 10 adet sektörel konu başlığında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi tarafından görevlendirilen akademik personel moderatörlüğünde ve raportörlüğünde sektörlerin ilgili kurumlarından ve bütün paydaşlarından destek alınarak katılımcı bir anlayışla raporlar hazırlanmıştır. Çalışmalarda ilgili sektördeki uluslararası eğilimler dikkate alınarak ülkemizin ulusal ölçekli planlarına, akademik çalışmalarına değin geniş yelpazeli bir bilgi dağarcığından istifade edilerek Tokat için yapılması gerekenler ortaya konulmuştur. Böylece her sektörel eylem planında yıllara sair, hangi kurumların beraber çalışarak hangi faaliyetleri gerçekleştireceği konusunda detaylı bir yol haritası belirlenmiştir. İlgili kurumlarımız, bu eylem planları içerisinde ilimizin sektörel bazda gereksinimlerine göre, Tokat'ta farklılık yaratacak 5 yıllık proje ve faaliyetlerini tasarlama imkânı bulacaktır.

Sektörel eylem planlarının ilimizin ekonomik ve sosyal kalkınması için yol gösterici olmasını temenni ederken, bu çalışmaların hazırlanmasında emeği geçen Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve OKA yetkililerine teşekkür ederim. Sektörel eylem planlarının ilimize hayırlı olmasını dilerim.

Dr. Ömer Toraman
Tokat Valisi
OKA Yönetim Kurulu Başkanı

Dr. Öğretim Üyesi Murat ÇAVUŞ

Yönetici Özeti

2017 yılında Tokat Valisi ve OKA Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Dr. Ömer TORAMAN'ın talimatları doğrultusunda hazırlıkları başlatılan Tokat İl Stratejik Eylem Planları ile ulaşılmak istenen hedef başta 2023 vizyonu ve Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) hedeflerine ulaşabilmek ve bakanlık stratejik planları açısından önem taşıyan temel sorun alanlarına yönelik olarak Tokat ili için bir yol haritası sunmaktadır. Bu çalışmada Tokat ilinin Türkiye'de şehirleşme ve çevre sorunlarının iyileştirilmesi sürecine uyum göstermesi için yapılması gereken çalışmalar planlanmıştır.

Bu çerçevede, Onuncu Kalkınma Planı, Öncelikli Dönüşüm Programları, Orta Vadeli Program, Bakanlık Stratejik Planları ile Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi Bölge Planı Tokat ilinin ihtiyaç ve öncelikleri dikkate alınarak incelenerek aşağıda listesi sunulan 10 adet sektörel eylem planı oluşturmuştur. Sözü edilen çalışma grupları arasında bu rapora da konu olan Çevre ve Şehircilik çalışma başlığı bulunmaktadır. Ülkemizin 2023 hedefleri doğrultusunda Çevre ve Şehircilik Bakanlığının stratejik hedefleri ekseninde Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi akademik moderatörlüğü ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü koordinatörlüğünde oluşturulan çalışma grubu tarafından hazırlanmıştır.

Eylem planında yer alan faaliyetler birden fazla kurumun sorumluluk alanına giren ve kurumlar arası etkin koordinasyon gerektirecek şekilde tasarlanmış olup eylemler, eylemden sorumlu kuruluşlar tarafından eylemle ilgili kuruluşlarla koordinasyon halinde uygulamaya geçirilecektir.

İÇİNDEKİLER

1. Giriş	7
2. Çevre ve Şehircilik Alanındaki Yaklaşımlar	8
2.1 Türkiye’de Şehirleşme İçin Makro Ölçekli Yaklaşımlar	11
2.2 Türkiye’de Çevre İçin Makro Ölçekli Yaklaşımlar	13
3. Paydaş Analizi.....	18
4. Çalışma Yöntemi	19
5. Bulguların Değerlendirilmesi	22
6. Eylem Planı	25
7. Kaynakça.....	41

Şekiller Listesi

- Şekil 1. Tokat’ın İl Sınırlarını ve Komşularını Gösteren Harita
- Şekil 2. Türkiye çevre koruma amaçlı yatırımların GSYH’ye oranı
- Şekil 3. Tokat Kırsal Yerleşimlerdeki Kanalizasyon Altyapı Durumu
- Şekil 4. Arıtma tesisi durumu
- Şekil 5. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü İle Yapılan İlk Toplantılar
- Şekil 6. Paydaş Ziyaretleri
- Şekil 7. Paydaş Ziyaretleri

Tablolar Listesi

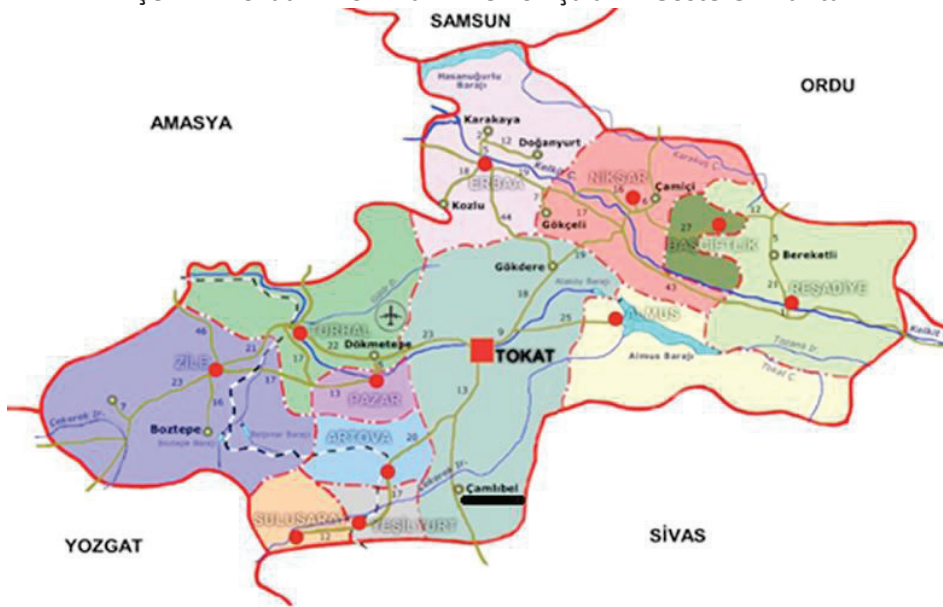
- Tablo 1. Kentsel Tasarıma İlişkin Tüm Yaklaşımlar
- Tablo 2. Çevre Başlığı Altında Tespit Edilen Sorunlar
- Tablo 3. Şehircilik başlığı altında tespit edilen sorunlar

1. Giriş

Tokat, 39° 52' - 40° 55' kuzey enlemleri ile 35° 27' - 37° 39' doğu boylamları arasında, Karadeniz Bölgesi'nin orta kesiminde yer alan ve kuzeyinde Samsun, kuzeydoğusunda Ordu, güney-güneydoğusunda Sivas, güneybatısında Yozgat ve batısında Amasya'nın yer aldığı bir ildir. İlin yüzölçümü 998.242 km² olup. Karadeniz Bölgesindeki toplam 18 il içerisinde, yüzölçümü bakımından en büyük 4'üncü ildir. Yüzölçümü 9.982 km² olup, Türkiye topraklarının % 1,3'ünü kaplayan il merkezinin rakımı 608 m'dir.

Tokat Merkez İlçe dahil Almus, Artova, Başçiftlik, Erbaa, Niksar, Pazar, Reşadiye, Sulusaray, Turhal, Yeşilyurt ve Zile olmak üzere toplam 12 (on iki) ilçe ile Orta Karadeniz Bölgesinde yer alır. Tokat'ın il ve ilçe sınırlarını gösteren harita aşağıda sunulmaktadır.

Şekil 1. Tokat'ın İl Sınırlarını ve Komşularını Gösteren Harita

Türkiye İstatistik Kurumunun adrese dayalı kayıt sisteminden elde edilen verilere göre Tokat'ın 2017 yılı nüfusu 602.086 (il, ilçe, belde ve köyler dâhil) kişi olup, bu nüfusun 299.519'u erkek ve 302.567'si kadınlardan oluşmaktadır (%49,75 erkek, %50,25 kadın). Tokat nüfusu bir önceki yıla göre 576 kişi, % 0.10 oranında artmıştır (Tokat Çevre Durum Raporu 2016).

Bu rapor tarihi, kültürel ve doğal alanlar açısından oldukça zengin olan Tokat ilinin, mevcut doğal ve kültürel yapısının korunması, çevre ve şehircilik açısından yaşanan problemlerin çözülebilmesi ve ülkemizin 2023 yılı ulusal hedeflerine uygun doğrultuda ilerleyebilmesi için yapılabilecek bazı düzenlemeleri içermektedir. Bu doğrultuda çalışma, iki ana konuya ve iki ana amaca göre şekillendirilmiştir. Bunlar;

Çevre

Çevre kirliliğinin önlenmesi ve yaşanabilir bir çevrenin sürdürülebilirliği için gerekli tedbirlerin alınması

Şehircilik

Tokat ilinin tamamında afet riski altındaki yerleşmeler öncelikli olmak üzere; mekânsal planlamalarda, deprem ve afetlere dayanıklı, insan odaklı, doğa dostu ve tarihi ve özgün kimliğini koruyan, enerji etkin bir yerleşim için gerekli çalışmaların yapılması

Şeklinde iki temel amaç doğrultusunda hazırlanmıştır. Çalışmanın genel hedefi şu şekilde belirlenmiştir;

Çevre ve Şehircilik Eylem Planının Hedefi:

2018-2023 yılları arasında Çevre ve Şehircilik alanında Tokat için belirlenen somut hedeflere ulaşmak amacıyla atılması gereken adımların net bir şekilde ortaya konulması, bu işlemlerde gerekli kurumsal koordinasyonun sağlanması, hazırlanan çalışmanın tüm kurumlar ve bireylerce sahiplenilmesini sağlayacak etkin bir eylem planının hayata geçirilmesi.

Rapor, bu amaçlar ve hedef doğrultusunda sektörde karar verici ve uygulayıcı olan kurumların uzman teknik personeli ile yapılan toplantı ve yüz yüze görüşmelerden elde edilen verilerle tamamlanmıştır. Bu süreçte Tokat İli Sektörel Eylem Planları, Çevre ve Şehircilik Çalışma Grubu olarak 05.01.2018 ile 30.04.2018 tarihleri arasında Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ile 4 toplantı, Tokat Belediyesi ile 2 toplantı, Tokat İl Özel İdaresi ile 2 toplantı ve İlçe Belediyeleri ile diğer kurumlarla 9 görüşme gerçekleştirildi. Toplantı ve görüşmelerin ana eksenini, 10. Kalkınma Planı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Stratejik Plan Hedefleri, Şehircilik Şurası 2017, Avrupa Birliği Çevre Entegre Uyum Stratejisi 2016-2023 ve Yeşilirmak Havzası Gelişim Projesi Ana Planı'nda belirtilen stratejik amaç ve öncelikler belirlemiştir. Yapılan çalışma boyunca iki ana konu ve 7 eksenle sorunlar, görüş ve öneriler toplanarak eylem planı oluşturulmuştur.

2. Çevre ve Şehircilik Alanındaki Yaklaşımlar

Üst ölçekli planlar incelendiğinde çevre ve şehircilik alanında aşağıda verilen yaklaşımlar ve hedefler ülke, bölge ve şehir olarak genel politikaların ve uygulamaların belirleyicisi olmaktadır.

Kentleşme, yerleşme ve mekânsal planlamaya ilişkin, dayanak olan ve yol gösterecek uluslar arası belgeler; Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği düzeyinde benimsenen politika ve strateji belgeleri ile ülkemizin de taraf olduğu uluslararası sözleşmelerdir.

Birleşmiş Milletlerin, Habitat, Çevre ve Kalkınma Konferansları çerçevesinde, küresel ölçekte, kentleşme, yerleşme ve konut sorunlarına yönelik politika, strateji ve programlar geliştirilmiştir. Bu süreçte, barınma ve konut gibi temel hakların yanı sıra, güvenli, risklerden arındırılmış sağlıklı bir çevrede yaşama, eğitim, sağlık gibi kamusal hizmetlerden yararlanma, atık su sistemi ve içme suyu sağlama gibi altyapıya erişim konuları bireysel ve toplumsal haklar olarak gelişmiştir.

Türkiye'nin de üyesi olduğu Avrupa Konseyi'nin belgelerinde kentli hakları olarak adlandırılan bir dizi toplumsal ve bireysel hak tanımlanmıştır. "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Avrupa Kentsel Şartı" yerel yönetimlerin kapasitelerinin artırılması, katılımcı yönetim, kentli hakları, fiziki kentsel çevrenin iyileştirilmesi, doğal çevrenin ve kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir kentleşmenin sağlanması gibi konuları da içeren kapsamlı belgeler olarak öne çıkmaktadır.

2000'li yıllarda AB Bölgesi genelinde "sürdürülebilir ve dengeli gelişmenin sağlanması" ve "bölgesel eşitsizliklerin azaltılması/giderilmesi" temel hedeflerine yönelik olarak kentlerin çok merkezli mekânsal gelişme sistemi içerisinde yeniden yapılanması; kır-kent ilişkisinin güçlendirilmesi, ulaşım ve iletişim altyapısının geliştirilmesi; doğal ve kültürel mirasın korunması ve akılcı yönetimi; yerel ve bölgesel yönetimlerin kapasitelerinin artırılması; ulus ötesi ve sınır ötesi düzeylerden başlayarak, bölgesel ve yerel düzeye kadar her düzeyde işbirliği ve ortaklıklara dayalı ağların kurulması gibi konular, AB mekânsal planlama politika belgelerinin ve programlarının önemli ve öncelikli konuları olmuştur. Bu belgelerle birlikte mekânsal politikaların uygulama araçları da tanımlanmıştır.

AB'nin mekânsal planlama vizyonunu ortaya koyan belgeler içerisinde iki temel doküman öne çıkmaktadır. Bunlardan biri, Avrupa Konseyi'nin Bölgesel Planlamadan Sorumlu Bakanlar Komitesi'nin "Avrupa Kıtasının Sürdürülebilir Mekânsal Gelişimi İçin Rehber İlkeler (CEMAT–2000)"; diğeri ise AB üye devletlerinin kendi aralarında ve Avrupa Komisyonu ile yoğun işbirliği içerisinde yürüttüğü tartışmalarla şekillenen "Avrupa Mekânsal Gelişme Perspektifidir (ESDP–1999)." Bu belgeler, yasal olarak bağlayıcı olmamakla birlikte, üye ülkelerdeki uygulamaları yönlendirmede etkili olmuştur. (KENTGES 2010)

Ülkemizde 1950'li yıllardan itibaren devam eden hızlı kentleşme sonucunda şehirlerde yaşayan nüfusun oranı 1950 yılında %25 iken, 1980 yılında %44'e, 2000 yılında %65'e ve 2012 yılında %77'ye kadar çıkmıştır. 2016 yılı sonu itibarıyla ise dünya nüfusunun %54'ü, ülkemiz nüfusunun %88'i şehirlerde yaşamaktadır. 2050 yılında ise dünya nüfusunun üçte ikisinin, Türkiye nüfusunun ise %95'inin şehirlerde yaşayacağı öngörülmektedir.

1950 yılında nüfusu 500 binden fazla olan şehir sayısı 2 iken, günümüzde bu sayı 40'ı aşmıştır. Buna bağlı olarak 1984 yılında kabul edilen ilk Büyükşehir Belediyesi Yasası ile İstanbul, Ankara ve İzmir Büyükşehir Belediyesi olarak ilan edilmişlerdir. İlk on yıl içinde büyükşehir belediye sayısı 8'e, yirmi yıl içerisinde ise 16'ya yükselmiş, 2016 yılı itibarıyla 6360 sayılı Kanun kapsamında 30'a, köylerin mahalle statüsü kazanması ile birlikte kentleşme oranı da %88'e ulaşmıştır (Şehircilik Şurası Komisyon Raporları 2017).

Ülkemizdeki bu hızlı değişim kentsel tasarımın günümüzde yalnızca sokak/meydan tasarımından ibaret olmadığı olgusunu ortaya çıkarmaktadır. Aynı zamanda kentin görsel, estetik ve kimlik değerlerini göz önünde bulunduran, entegre ve güçlü bir sosyal farkındalık yaratan, kullanıcı ve çevreyle ilişkisini kuran uzmanlık olarak kentsel tasarım planlama ile birlikte kentsel değişime de yeni bir güç ve bakış açısı kazandırmaktadır.

Bu konunun Çevre ve Şehircilik Bakanlığının hazırlamış olduğu kentsel tasarım rehberlerinde, kentsel tasarıma ilişkin tüm yaklaşımlar Tablo 1'de ifade edildiği gibi zengin bir açılım ve çerçeve sunmaktadır. Bu çerçevenin gerçekleşmesi ve tasarım kontrollerinin başarısı da temel tasarım ilkeleri, ölçekler ve boyut ilişkisinde yatmaktadır. Yapılan çalışmalarda kamusal yaşam için kentsel mekânı kent kimliği çerçevesinde yeniden tanımlamak gerekir. Kentlerin yere özgü, farklılaşan kimlikleri kentsel tasarım rehberlerinde kullanılacak en önemli değerdir. Hedeflenen kuşkusuz bu kimlik tanımlaması ile var olan mekânı zenginleştirmek ve sürekli kılmayı başarmaktır. Ayrıca mekân ile insanı buluşturmak kaçınılmaz birincil ilkedir.

Ancak bu buluşmada mekansal ve sosyal ağların birlikte oluşturulması gerekir. Bu hem çeşitlilik ve hem de farklılıkların yansıtılması ile kazanılır (Kentsel Tasarım Rehberleri 2016).

Tablo 1. Kentsel Tasarıma İlişkin Tüm Yaklaşımlar

Kentsel tasarım ve vizyon	Kentsel Tasarım İlkeleri	Kentsel Tasarım Hedefleri	Kentsel Tasarım Kalitesi	Kentsel Tasarım Boyutu
İnsan için Mekan Yaratmak, kentli ile Mekânı buluşturmak	Kamusal Mekan Kalitesi boyutu Süreklilik ve Kapanma duygusu	Mekân Yaratma İlkeleri ile yaşanabilir bir çevre kalitesi oluşturmak	Katı,, Net,olcu ve standartları zengin, insan ölçeğinde, kamusal boyutunda	Toplumun tüm bireylerinin erişme ve yararı için ortak fırsatları yaratan çevre

<i>Var olan mekanı okumak ve yere özgü değerler ile zenginleştirmek</i>	<i>Karakter ve kimlik</i>	<i>Tasarım kalitesi, estetik boyut, uyum, süreklilik yaratmak</i>	<i>Görsel uyum ve ölçek sağlama yere özgü değerler ve zenginlik yaratma</i>	<i>Doğal ve yapılanmış çevrede var olan kent kimliğini vurgulamak, yeni gelişmeyi entegre etmek</i>
<i>Bağlantıları Yaratmak Mekanı erişilebilir ve geçirgen kılmak</i>	<i>Kolay Hareket edebilirlik Okunabilirlik</i>	<i>Erişebilir, okunabilir hareket olanakları kolay ve çeşitli bir çerçeve sunmak</i>	<i>Geçirgenlik akışkanlık Oluşturma Okunabilirlik ve İmgesel iletişim Kent kavrama zenginliği yaratma</i>	<i>Doğal ve yapılanmış çevrede var olan kentsel örüntüyü Gelişme ile entegre etme Mekan ve insan arasındaki işbirliği adına ilişkileri sürekli kılma yönetme</i>
<i>Yatırımı Sağlamak ekonomik boyutu göz önüne almak</i>	<i>Ekonomik duyarlılık</i>	<i>Arazi Değeri ve Sürdürülebilirlik</i>	<i>Yatırım kalitesini tasarım kontrolleri ile sağlama</i>	<i>Ekonomiyi mekan kalitesi adına yönlendirici olarak kullanma</i>
<i>Değişim için esnek Tasarım ilkeleri çerçevesinde stratejik yaklaşmak</i>	<i>Stratejik yaklaşım içinde değişime adapte olma boyutu</i>	<i>Organik bütünlük ve detayda çeşitlilik yaratmak adına esnek bir çözüm sunmak</i>	<i>Kişiselleştirme</i>	<i>Toplumun tüm bireylerinin eşit erişim ve yararı için fırsatları yaratan bir çerçeve</i>

Sürdürülebilir kentleşme ve yerleşme için değerlendirmeler

Türkiye’de kentleşmeyi yönlendiren bazı uygulamalar, kentsel yaşam kalitesinin düşmesine sebep olmaktadır. Sürdürülebilir kentsel gelişmenin sağlanabilmesi için, kentleşme alanında bütünlük ve etkin bir mekânsal planlama, uygulama, izleme ve denetleme sisteminin kurulması ve bunu sağlayacak bir kurumsal yapılanmanın oluşturulması gerekli görülmektedir.

Planların uygulanabilirliğinin sağlanması ve altyapı ihtiyaçlarının giderilmesi için yeterli mali kaynakların geliştirilmesi gerekmektedir.

Mekânsal planlama yapan birimlerdeki ve yerel yönetimlerdeki teknik personel yetersizliğinin giderilmesi veya kapasitelerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Özellikle yerel yönetimlerde kentleşmeye ilişkin sorunları ve olguları tespit edebilme, değerlendirebilme ve geçerli çözümler üretebilme becerilerine sahip teknik personelin bulunması önem arz etmektedir.

Kentlerimizde gündemde olan öncelikli konulardan biri de; kentlerin afet ve özellikle deprem etkilerine karşı yeteri kadar hazırlıklı olmamasıdır. Afet öncesi “korunma” ve afet sonrası “müdahale ve iyileştirme” süreçlerini kapsayan afet ve/veya risk yönetiminin bütüncül bir yaklaşımla kurgulanması ve bu konunun ilgili mevzuata yansıtılması gerekli görülmektedir. Doğal, teknolojik ve iklim değişikliği gibi risklerin ulusal/bölgesel ve yerel düzeylerde yönetilebilir hale getirilmesi gerekmektedir.

Sürdürülebilir kentleşmenin gündeminde yeni sayılabilecek önemli bir konu, kentlerde yenilikçilik kapasitesinin artırılmasıdır.

Teknolojik gelişmelerin sunduğu fırsatlardan da yararlanarak buluşçuluğa önem vermek ve yerel kalkınmaya katkı sağlamak kentleşme alanında bir politika seçeneği olarak görülebilir. Bu kapasitenin artırılabilmesi; bilginin önemsenmesine ve her düzeyde yeni bilgi/teknoloji üretimi için kentsel örgütlenmelerin ve kurumsal kapasitenin oluşturulmasına bağlıdır.

2.1 Türkiye’de Şehirleşme İçin Makro Ölçekli Yaklaşımlar

Sürdürülebilir kalkınma; kaynak kullanımında kuşaklar arası hakkaniyetin sağlanarak sosyal, ekonomik ve çevresel alanlarda dengeli gelişmeyi öngörmektedir. Sürdürülebilirlik kavramının mekân boyutunda, mekânsal eşitlik ve yaşam kalitesi öne çıkmaktadır (KENTGES, 2010). Bu anlamda adalet, özgürlük, eşitlik, hukuk, hakkaniyet, şeffaflık, ahlakilik, insan hakları, insan onuru ve haysiyeti gibi değer ve ilkelerin esas alındığı bir kentsel gelişim yaklaşımı geliştirmek esas olmalıdır. Bu ilke ve değerler kısa adı “Kentsel Gelişim Stratejisi (KENTGES)” olan Bütünleşik Kentsel Gelişim Stratejisi ve Eylem Planında aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

Sürdürülebilir Kentleşme ve Yerleşmelere İlişkin İlke ve Değerler;

- Doğal kaynakların kullanımında ekolojik dengenin gözetilmesi,
- Kültürel varlıkların korunması, yaşatılması ve geliştirilmesi,
- Doğal ve teknolojik tehlike ve risklerden arındırılmış, sağlıklı, güvenli, nitelikli yaşam çevrelerinin oluşturulması,
- Yaşayanların güvenli içme suyuna, yeterli altyapıya ve ulaşım imkanlarına erişiminin sağlanması,
- Kamu hizmetlerinden yararlanmada fırsat eşitliğinin sağlanması,
- Yerel düzeyde ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın gerçekleştirilmesi,
- Toplumsal dayanışma ve bütünleşme kültürünün geliştirilmesi, kentsel yoksulluk ve eşitsizliklerin giderilmesi,
- Yerel kültürel değerler ve geleneklerin korunup geliştirilmesi,
- Çok merkezli, yığılmayı önleyen ve dengeli mekânsal gelişmeye odaklı, dinamik, çekici ve yarışmacı yerleşmeler sisteminin oluşturulması,
- İklim değişikliğinin etkilerini azaltmaya yönelik sürdürülebilir kent formunun, sürdürülebilir ulaşım sistemlerinin ve yerleşmelerde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının geliştirilmesi,
- Yerleşmelerin planlanmasında, nüfus ve ekonomik faaliyetlerin yer seçimi ve mekânsal dağılımında, çevresel, doğal ve ekolojik eşiklere ve taşıma kapasitesine uyulması,
- Yerleşmelerde, tüketim kalıplarının doğal ve kültürel çevre üzerindeki etkilerini azaltacak yöntemlerin teşvik edilmesi,
- Yerleşmelerde yaşam ve mekân kalitesini geliştirmeye, mekânsal ve toplumsal eşitsizlikleri gidermeye yönelik araçların geliştirilmesi ve başarı göstergeleri ile izlenmesi,
- Yerleşmelerde ekonomik, sosyal ve mekânsal gelişmelerin yaşam destek sistemleri üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması, hava, su ve toprak kirliliğinin önlenmesi,
- İşbirliği ve dayanışma kültürü için katılım yöntemlerinin geliştirilmesi ve kurumsallaştırılması,

Kentleşme ve yerleşmeye ilişkin sorunların temelinde etkin mekânsal planlama sisteminin oluşturulamaması yer almaktadır. Türkiye’de merkezi ve yerel düzeyde kurumlar arasında mekânsal planlama yetki ve uyum sorunları devam ettiği gibi, kent planları ile mekânsal kararlar getiren tematik planlar bütünleştirilememektedir.

Ülkemizde kentleşme ve yerleşmeye ilişkin sorun ve potansiyeller aşağıda verilmektedir:

a) Kentsel Sorunlar ve Kentlerde Kontrolsüz Büyüme

Kentlerin ihtiyacın ötesinde genişlemesi, sürdürülebilir gelişme açısından önemli sorunlar doğurmaktadır. Planlanmış alanlar içinde yer alan birbirinden kopuk alanlar mevcut talep doğrultusunda gelişmekte ve gelişmenin etaplar halinde yönlendirilmesi mümkün olamamaktadır. Planlanan alanlar içindeki parçalı gelişmeler ve bu alanlara altyapı sunumu zorunluluğu, gelişme potansiyeli olmayan bazı alanların da altyapı projeleri içinde yer almasına ve altyapı maliyetlerinin artmasına neden olmaktadır. Bu tür gelişmeler, ulaşım altyapısını, çevre ve ekolojik kaynakları da olumsuz yönde etkilemektedir.

b) Kırsal Gelişme ve Göçler

Kentleşme süreci, kentlerin kırsal alanlara yayılması biçiminde geliştiği için, kırsal yerleşmelerin fiziksel, sosyal ve ekonomik yapıları üzerinde dönüştürücü etkisi olmaktadır. Diğer yandan, yatırım projeleri, kırsal alanları doğrudan etkilemektedir. Kırsal alanların kent üzerindeki en belirgin etkisi ise bu yerleşimlerden kentlere göç şeklindedir. Aslında göçün hem kırsal hem de kentsel alanlar üzerinde olumsuz etkisi olmaktadır. Nüfusun terk ettiği ve ülke ekonomisine katkısının azaldığı kırsal alanlar, buna karşın taşıyabileceğinden fazla nüfusu barındırmaya çalışan kentsel alanlar, göç olgusunun etkisinin çift taraflı olduğunu göstermektedir.

c) Kaçak Yapılaşma ve Gecekondu

Önemli bir kentleşme sorunu gecekondu ve yasadışı yapılaşmadır. Kent çevresinde genellikle hazine arazileri üzerine kurulan gecekondu mahalleleri, zamanla kent çeperlerinde büyük yerleşim alanlarına dönüşmüştür.

d) Afetlere Dayanıksız Kentleşme

Ülkemizde 1950’li yıllardan sonra yaşanan hızlı ve denetimsiz kentleşme ve yapılaşma süreci, kentlerimizin doğal afetler ve insan kaynaklı tehlikelere karşı dirençsiz ve savunmasız bir biçimde büyümesine neden olmuştur.

Başta deprem ve sel olmak üzere doğal afet tehlikelerine maruz alanlarda, yer yer plana ve imar mevzuatına aykırı gelişmelere sahne olan kentlerimizde, hızlı kentleşmeye odaklanmış imar uygulamaları, risk azaltma yöntemlerini içeren planlama yaklaşımı ve pratiğinden uzak kalmış ve kentlerimizde derin “risk havuzları” oluşmuştur.

1999 Marmara Depremi, ülkemizde güvenli ve sürdürülebilir kentsel gelişmenin sağlanabilmesi için, afet sonrası uygulamalar yerine, afet öncesi hazırlıklara yoğunlaşarak afet tehlike ve risklerini giderme/azaltma amaçlı yaklaşımların mekânsal planlama sistemi ile bütünleştirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

e) Kentsel Ulaşım Sorunları

Refah seviyesinin yükselmesi ve oto sahipliğinin giderek yaygınlaşmasıyla, büyük kentlerde araba kullanımındaki artışa paralel olarak kentsel yayılma süreçlerinin yaşandığı gözlemlenmektedir.

Toplu taşıma hizmetlerinin sunumu özel araç kullanımıyla rekabette yetersiz kalmakta, dolayısıyla ulaşımdan kaynaklanan çevre kirliliği sürdürülebilir kentleşmeyi tehdit eden önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

f) Planlama Sisteminden Kaynaklanan Sorunlar

Mekânsal planlama alanında yetkili kurumlar arasındaki eşgüdüm yetersizliği önemli sorunlardan biridir. Merkezde yer alan çok sayıda bakanlık ve kurumun, kendi kuruluş kanunlarından gelen plan yapma yetkileri nedeniyle, planlama pratiğinde çok-başlılıktan doğan bir karmaşanın yaşandığı görülmektedir. Planlama ile ilgili yasal düzenlemelerin ve yetkili idarelerin çokluğu, var olan planlarda çok sayıda değişikliğe yol açmakta, farklı kurumların yetki alanında bulunan üst ölçekli planların, gerek kullanım amacı gerekse fiziksel kararları bakımından birbirleriyle bağlantısı kurulamamaktadır.

Mekânsal plan kademeleri arasındaki ilişkinin yeterince kurulamaması da önemli bir sorundur. Dağınık planlama sistemini etkin hale getirmek için yetki kullanan çok sayıda kurum arasında uyum ve eşgüdümü sağlayacak bir merkezi otoritenin bulunması gerekmektedir. Bu çerçevede, kamu yönetiminin etkinleştirilmesi ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ilkesi doğrultusunda yerleşme ve yapılaşmaya ilişkin kentleşme ve imar konularında düzenleyici ve denetleyici rollerin merkezi düzeyde tek bir kurumda, yerel planlama ve uygulama yetkilerinin ise yerel yönetimlerde bütünleştirilmesi gerekmektedir.

Bu sorunların etkili çözümü için, üst ölçekte mekansal planlama, politika ve stratejilerden başlayarak yerel ölçekte yürütülecek planlama ve uygulama süreçleri de dahil olmak üzere planlama yaklaşımında, yeniliğe ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda öncelikle yeni mekânsal planlama yaklaşımının kurgulanması önem kazanmıştır. Bu yöndeki çalışmaların, bütünsel bir stratejiye dayalı, kapsamlı bir yasal düzenleme ile yapılması gerekmektedir.

g) Yerel Yönetimlerin Kapasiteleri

Kentleşmeyi yönlendiren en önemli aktörlerden biri olan yerel yönetimlerin yaşadıkları sorunlar da kentleşme sürecini olumsuz etkilemektedir. Bunlar arasında öncelikli sorunlardan biri belediyelerde ve il özel idarelerinde yetkin ve yeterli teknik eleman eksikliğidir. Belediyelerimizin mali kaynaklarının yetersizliği ve öz gelirlerinin arttırılamaması da hizmetlerin etkin şekilde yerine getirilmesi önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır.

2.2 Türkiye’de Çevre İçin Makro Ölçekli Yaklaşımlar

Ülkemiz, Avrupa Birliği Çevre Entegre Uyum Stratejisinin (UÇES) hazırlanmasında aşağıda verilen ilkeleri dikkate almıştır.

Sağlıklı ve Dengeli bir Çevrede Yaşama Hakkı: T.C. Anayasasına göre “Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir”. Çevreyle ilişkili bütün faaliyetlerde bu ilkeye uyulacaktır.

Sektörler Arası Entegrasyon: Çevre koruma ekonomik ve sosyal kalkınmanın vazgeçilmez bir parçası olarak görülmektedir. Bu ilke ile endüstri, tarım, enerji, ulaştırma eğitim vb. sektörel politikalarda çevre korumayla ilgili hususlar dikkate alınacaktır. Tüm sektörel politikalar ile çevrenin iyileştirilmesi ve korunması politikalarının birbiri ile ilişkilendirilmesi için tüm kamu kuruluşlarının, özel sektörün, sivil toplum kuruluşlarının ve akademik çevrelerin yakın işbirliği içinde olması gerekmektedir.

Kullanan-Kirleten Öder: Kirleten öder ilkesi Ulusal Çevre Stratejisinin hazırlanmasında dikkate alınan temel ilkelerden biridir. Çevreye zarar veren maddelerin azaltılması ya da çevreye zarar vermeyecek şekilde bertaraf edilmesi için yatırıma ihtiyaç duyulmaktadır. Çevresel kirliliğin önlenmesi ve azaltılmasında ekonomik araçların oluşturulması ve kullanılması çok önemlidir. Ayrıca, çevre koruma hizmetlerine yönelik yatırımlara kaynak sağlanabilmesi amacıyla verilen hizmetlerin karşılığının alınması gerekmektedir.

Kirliliği Önleyici Tedbirlerin Alınması: Çevre kirliliğinin önlenmesi, önleyici tedbirlerin alınması ile daha ekonomik şekilde sağlanabilir. Kirliliğin kaynağında önlenmesi kirlilik oluştuktan sonra giderilmesinden daha ekonomik ve etkin bir faaliyettir. Bu nedenle faaliyetlerin çevrede en az değişikliğe sebep olacak, insan sağlığına ve çevreye en az risk oluşturacak, havayı en az kirliletecek ve kullanılan ürünleri yeniden kullanılabilir şekilde olmasına dikkat edilecektir.

Doğal Kaynakların Korunması: Yer altından çıkan su, petrol ve maden gibi kaynaklar sınırsız kaynaklar değildir. Sürdürülebilir kalkınmanın temel şartlarından biri de doğal kaynakların sürdürülebilir şekilde kullanılmasıdır. Doğal kaynaklar kullanılırken jeolojik yapının tahrip edilmemesi, biyo çeşitliliğin korunması ve kaynaklardan sürdürülebilir şekilde faydalanılmasının sağlanması gerekmektedir. Yenilenemez enerji kaynaklarının ve yer altı su kaynaklarının ülkemizin ihtiyaçlarını uzun dönemde karşılayacak şekilde kullanılmasına dikkat edilecektir.

Sürdürülebilir Kalkınma: Sürdürülebilir kalkınma ilkesi Birleşmiş Milletler tarafından 1992 Yılında Rio De Janeiro'da düzenlenen Çevre ve Kalkınma Konferansında tanımlanmıştır. Sürdürülebilir kalkınma bugünkü ve gelecekteki nesiller için çevre kalitesini iyileştirmek ve korumak amacıyla ekonomik, sosyal ve teknolojik faaliyetlerin çevre korumayı dikkate alarak koordineli bir şekilde sürdürülmesidir. Ulusal çevre stratejisi ülkemizin ulusal çevre problemlerinin ekonomik ve sosyal kalkınma ile uyum içinde çözülmesi için bir yol haritası olacaktır.

Kamu-Özel Sektör İşbirliği: Çevre altyapı tesislerinin finansmanı, yapımı ve işletilmesinde teknik ve finansal güçlükleri aşmak, halka ekonomik ve kaliteli hizmet sunabilmek amacıyla kamu-özel sektör işbirliği geliştirilecektir. Özelleştirmede kamu yararının gözetilmesi ve hizmet bedelinin ödenebilirliğini sağlamak için Belediyelerin teknik, idari ve denetim kapasitesi artırılacaktır.

Kamuoyunda Çevre Bilincinin Artırılması ve Halkın Katılımı: Çevre korumanın etkin olarak sağlanabilmesi için kamuoyunda çevre koruma bilincinin yerleştirilmesi gerekmektedir. Tüm toplumun aktif bir şekilde katkısı olmaksızın çevre korumanın etkin bir şekilde sağlanması mümkün görülmemektedir. Bu çerçevede kamuoyunun bilgilendirilmesine ve karar mekanizmasına katılımına önem verilecektir (UÇES 2016).

Türkiye'nin çevre vizyonu ve temel amacı;

Ulusal Çevre Entegre Uyum Stratejisinin gerçekleştirilmesi ile Türkiye "Bugünkü ve gelecek kuşakların temel gereksinimlerinin sağlandığı, yaşam kalitesinin artırıldığı, biyolojik çeşitliliğin korunduğu, doğal kaynakların sürdürülebilir kalkınma yaklaşımıyla akılcı yönetildiği, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını gözetilen bir ülke" olacaktır.

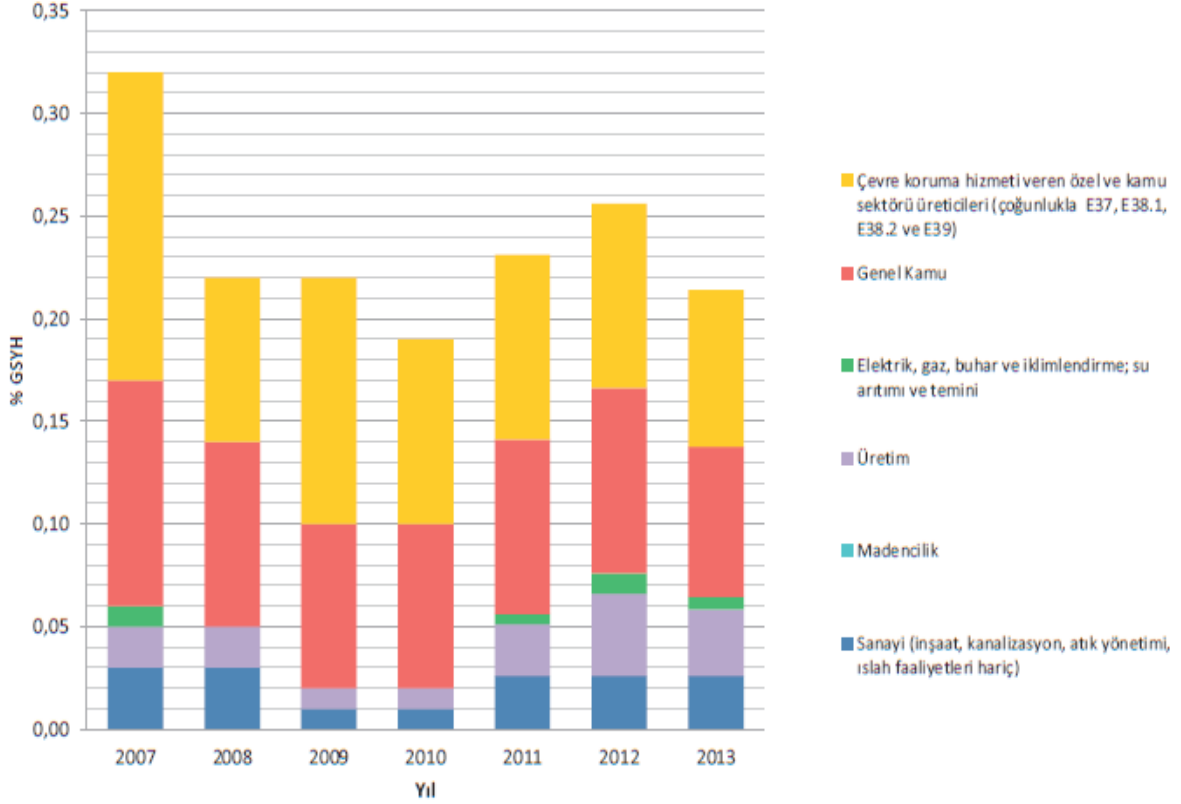
UÇES'in temel amacı, ülkemizde ekonomik ve sosyal şartları da dikkate alarak sağlıklı yaşanabilir bir çevre oluşturmak ve bu doğrultuda ulusal çevre mevzuatımızın AB çevre müktesebatı ile uyumlaştırılarak uygulanması ile uygulamanın izlenmesi ve denetlenmesini sağlamaktır.

UÇES'in genel amacını gerçekleştirmek üzere AB tarafından belirlenmiş olan dokuz alanda belirlenen amaçların yerine getirilmesi ile aşağıda verilen alt amaçlar da gerçekleştirilmiş olacaktır.

- Çevre ile ilgili kanun ve yönetmelikler gözden geçirilerek AB çevre müktesebatı ile kademeli olarak uyumlaştırılması sağlanacaktır.
- Ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ilkesi temelinde taraf olunan uluslar arası sözleşmelerdeki yükümlülüklerimiz ulusal çevre stratejisine entegre edilerek bütünlük içinde uygulanacaktır.
- Gelecek kuşakların ihtiyaçlarını gözeterek doğal kaynakların koruma/kullanma koşulları belirlenecek ve bu kaynaklara herkesin adil ve sağlıklı erişimini sağlayacak çevre yönetimine ulaşılabilecektir.
- Ülke genelinde hazırlanacak çevre düzeni planları, ulusal, bölgesel ve alt ölçekli planlar ile uyumlu olacaktır.
- Çevre politikalarının ekonomik ve sosyal politikalara entegrasyonu sağlanacak, çevre korumaya ilişkin ekonomik araçlardan yararlanılacak ve gerekli teşvikler sağlanacaktır.
- Etkin bir çevre yönetimi için kurumsal yapılarda oluşmuş birikim en etkin şekilde kullanılacak, günün koşullarına uygun olarak geliştirilecek ve kapasiteleri güçlendirilecektir.
- Çevre norm ve standartlarının uygulanabilmesi ve uygulamanın izlenmesi amacıyla çevresel bilgi ve izleme sistemleri kurulacaktır.
- AB Direktiflerinin uygulamalarının izlenmesi için gerekli denetleme, değerlendirme ve raporlama sistemi oluşturulacaktır.
- Çevre yönetiminde kurumlar arası koordinasyon sağlanacak ve paydaşlarla işbirliği geliştirilecektir.
- Çevre sektörünün finansman imkanları geliştirilecek, altyapı ve diğer sektörlerin ihtiyaç duyduğu yatırımlar gerçekleştirilecek, üretimden tüketime tüm süreçlerde çevre korumaya özen gösterilecektir.
- Altyapı ihtiyaçlarının karşılanmasında, finansmanında ve işletilmesinde kamu-özel sektör işbirliği geliştirilecektir.
- Atık su, katı atık ve hava kirliliğinin ekonomik koşullarda en aza indirilebilmesi için çevresel altyapı tesislerinin yapımı, bakımı, onarımı, yenilenmesi ve işletilmesinde ülke şartlarına en uygun teknolojiler tercih edilecek ve bu tesisler mümkün olan yerlerde mahalli idare birliklerini özendirecek şekilde yaygınlaştırılarak etkin işletilmesi sağlanacaktır.
- İnsan sağlığı ve çevre açısından risk oluşturabilecek kimyasalların ve atıkların yönetiminde üretimden bertarafına kadar geçen sürede kontrollü kullanımları sağlanacaktır.
- Doğal flora ve fauna ile bunların ekosistemleri sürdürülebilir kalkınma ve koruma-kullanma dengesi esas alınarak geliştirilecek ve biyolojik çeşitlilik kaybı önlenecektir.
- Kamuoyunda çevre koruma bilincinin artırılması ve yerleştirilmesi için basın ve yayın aracılığı ile çevresel bilgilendirme faaliyetlerine ve eğitim çalışmalarına ağırlık verilecektir.

AB çevre müktesebatının uyumlaştırılması ve uygulamasının genel koordinatörlüğünü ve sorumluluğunu üstlenen ulusal düzeyde yetkili otorite Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'dır. Şekil 2'de son olarak 16 Kasım 2015 tarihinde güncellenmiş olan EUROSTAT verilerine göre ülkemizin çevre koruma yatırım harcamalarının GSYH'ye oranı verilmektedir.

Şekil 2. Türkiye çevre koruma amaçlı yatırımların GSYH'ye oranı

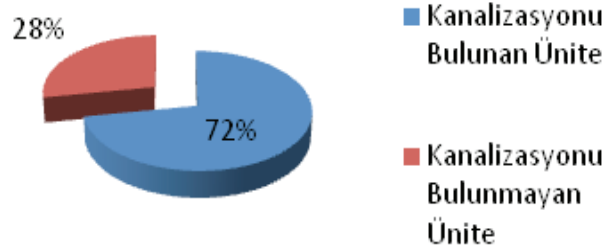
Köy içi imar hizmetlerini, köyde yaşayan insanların sosyal, ekonomik ve kültürel ihtiyaçlarını, devam ettirebilmesi için yapılması gereken tüm altyapı faaliyetlerini kapsamaktadır. Köy içi imar hizmetleri yeterli düzeyde sağlanabildiği ve de sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulabildiği takdirde, orada yaşayan insanların ekonomik faaliyetlerini sürdürebildikleri ve bulunduğu yere bağlılıklarını artırdıkları görülebilir. Bu yapılamadığı takdirde, orada yaşayan insanların, buldukları ortam için gelecek tasarımları mümkün olmayacaktır.

31.12.2013 tarihi itibarıyla; toplam 882 adet ünitenin (köy ve bağlı mahalleler) kanalizasyona ihtiyacı bulunmakta olup; bu miktarın % 72'si olan 636 adedinin kanalizasyon tesisi bulunmaktadır. Kanalizasyon tesisi bulunmayan 246 adet ünitenin, 49 adedi köydür. Diğerleri ise bağlı mahallelerdir.

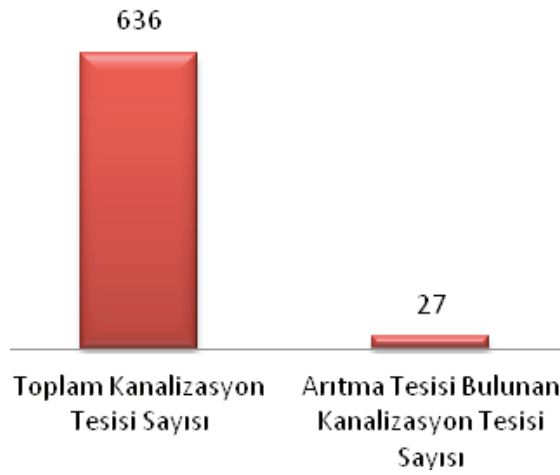
Kanalizasyon tesisi yatırımlarının önemli bir kısmını, bakım onarım ve iyileştirme faaliyetleri oluşturmaktadır. Son yıllarda yeni tesis kanalizasyon yapımı oldukça azalmıştır. Bunun sebebi, kanalizasyon tesis yapımı için gerekli topoğrafik ve sosyal yapının olmayışdır.

Şekil 3. Tokat Kırsal Yerleşimlerdeki Kanalizasyon Altyapı Durumu

**Kanalizasyon Tesisi Durumu
(31.12.2013)**

Kanalizasyon tesislerinin bir diğer önemli unsuru, deşarjın arıtma tesisinden geçirilip geçirilmediğidir. Ne yazık ki, bu konuda yeterli başarı elde edilememiştir. Mevcut kanalizasyon tesislerinin %4,2'sinin arıtma tesisi bulunmaktadır. Arıtma tesislerinin tümü doğal arıtma tesisleridir. Bunların başarı oranı çok düşüktür.

Şekil 4. Arıtma tesisi durumu
Arıtma Tesisi Durumu (31.12.2013)

Bu zamana kadar atık su arıtma tesisi yapımının düşük düzeyde gerçekleştirilmesinin en önemli sebebi, yapılan doğal arıtma tesislerinin yeterli düzeyde etkin çalışmayışıdır. İstenilen fayda yeterli düzeyde elde edilememiştir. Konu ile ilgili gerekli çalışmalar yapılarak, çalışan ve işletme maliyeti az ve kolay arıtma sistemlerinin yöreye adapte edilmesi kaçınılmazdır. 2014 yılı içerisinde yapılan muhtarlık anketine göre; ilk üç ihtiyaç içerisinde kanalizasyon tesisi yapım isteği oranı %9, doğal arıtma tesis yapım isteği ise % 2'ler düzeyindedir.

Katı atık toplanması faaliyetleri:

Kırsalda, katı atıklar önemli bir çevresel problem olarak ortaya çıkmaktadır. Muhtarlıklar olarak, katı atıkların toplanması ve merkezi katı atık depolama tesislerine getirmeleri mümkün olmamaktadır. Özel İdare olarak, bu faaliyetin hizmet alımı yoluyla gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Ruhsat ve imar hizmetlerinin yapımı:

Köy içi yerleşim alanında ruhsatlandırma ve imar hizmetlerinin amacı, kırsalda yaşayan insanların da modern ve güvenli bir kentsel yaşam içerisinde dâhil edilmesini amaçlamaktadır. Günümüzde, kırsal yerleşim alanları, kentsel yaşam açısından önemli eksiklikleri taşımaktadır. Bu eksiklikler; güvenli olmayan yaşam alanları, yetersiz alt yapı ve kötü bir kentsel görünüm olarak özetlenebilir.

Köy içi sosyal, dini ve kültürel tesislerin yapımı:

Köy içi ortak kullanıma yönelik olarak çeşitli tesisleri ifade etmektedir. Bunlar cami , cem evi, köy evi ve çocuk parkı yapımı ile mezarlık düzenlemeleri vb. uygulamaları içerebilmektedir. Kurumumuz tarafından, konu ile ilgili çok önemli yatırımlar gerçekleştirilmiştir. Özellikle küçük çaplı köy yardımları yapılarak, hizmetin muhtarlar aracılığı ile çok kısa sürede gerçekleşmesi sağlanmıştır (Tokat İl Özel İdare Stratejik Planı).

3. Paydaş Analizi

Bu eylem planının uygulanmasında ve koordinasyonunda 3 ana kurum ortaya çıkmaktadır. Bunlar:

- Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
- Yerel Yönetimler
  - Tokat Belediyesi
  - İlçe Belediyeleri
  - Belde Belediyeleri
- Tokat İl Özel idaresi

Çevre ve şehircilik alanında planlama, yatırım ve denetleme faaliyetlerini yürüten bu üç kurumun dışında eylem başlıklarının niteliğine göre katkı sağlayacak olan kuruluşlar;

- İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
- İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
- İl Milli Eğitim Müdürlüğü
- İl Sağlık Müdürlüğü
- Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
- AFAD
- Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü

Eylem planının uygulanabilmesi için bu kurumlarla işbirliğinin geliştirilmesinin gerekli olduğu görülmüştür. Ancak temelde iki kurum (Tokat İl Özel İdaresi ve Yerel yönetimler) eylem planının uygulamaya geçirilmesinde ana uygulayıcılar olarak ortaya çıkmaktadır. Bunlardan il özel idaresi kırsal alanların yatırım faaliyetlerinin yapımı ve yönlendirilmesinde, yerel yönetimler ise merkez, ilçe ve beldelerin çevre ve şehircilik adına yatırım faaliyetlerini yürütmekten sorumludur. Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nün daha çok koordinasyon denetleme ve bilgi paylaşımı şeklinde bir işlev yürüttüğü görülmektedir.

4. Çalışma Yöntemi

Çalışma aşağıdaki işlem basamaklarından oluşmuştur.

- Çalışma grubu oluşturulması,
- Dar kapsamlı toplantılar,
- Literatür taraması ve Paydaş analizi,
- Konu başlıklarının belirlenmesi,
- Paydaşların ziyaretler yoluyla görüşlerinin alınması,
- Taslak eylem planının hazırlanması,
- Gözden geçirme ve paydaşların son görüşlerinin alınması,
- Raporun tamamlanması.

Çalışmaya, koordinatör kuruluş olan Çevre ve Şehircilik İl Müdürü Ali Yılmaz, İl Müdür Yardımcısı Çağlar Kutlu ve Şube Müdürü Yasemin Gökrem'in katılımıyla ilk toplantı gerçekleştirildi. Bu toplantıda, çalışmanın genel çerçevesinin belirlenmesi ile ilgili ön değerlendirmeler yapıldı. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nde bir çalışma grubunun oluşturulması ve bir çalışma takviminin belirlenmesi ile ilgili kararlar alındı. İl müdürlüğünün oluşturduğu 10 kişilik çalışma grubu ile belirli aralıklarla 3 adet toplantı gerçekleştirildi.

İlk toplantıda, çalışmanın amacı ve kapsamı tartışıldı, çalışmada dayanak noktası oluşturacak gerekli literatür ve kurum planları belirlendi ve sonraki toplantı için ön hazırlıkların yapılması için gerekli görevlendirmeler yapıldı.

Şekil 5. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü İle Yapılan İlk Toplantılar

Yapılan ilk toplantıda öncelikli olarak aşağıdaki literatürün incelenmesine karar verildi;

- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Stratejik Planı 2018-2022
- Yerel Yönetimlerin Stratejik Planları
- Tokat Çevre Durum Raporu 2016
- Tokat İl Özel İdaresi Stratejik Planı 2015-2019
- Tokat Belediyesi Stratejik planı 2014-2019
- Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı (Kentges) 2010-2023

Literatür analizi devam ederken 2 ana paydaş belirlendi;

- Yerel Yönetimler (Belediyeler)
- Tokat İl Özel İdaresi

Bu kurumların dışında görüş ve önerilerini almak üzere aşağıdaki kurumlar belirlendi;

- Tokat Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü
- Tokat İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü
- Tokat Vakıflar Bölge Müdürlüğü
- Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

İkinci ve üçüncü toplantılarda literatür değerlendirmesi, mevcut durum tespiti, paydaş analizi, paydaş görüşlerinin nasıl alınacağı ve paydaşlarla görüşülecek konular belirlendi.

Şekil 6. Paydaş Ziyaretleri

Paydaş görüşlerinin alınması aşamasında aşağıdaki görüşme ve faaliyetler gerçekleştirildi;

Tokat İl Özel İdaresi;

- Genel Sekreter Yardımcısı,
- İmar ve Kentsel İyileştirme Müdürü ve İlgili Kurum Çalışanları,

Tokat Belediyesi;

- İmardan Sorumlu Başkan Yardımcısı,
- Altyapı ve Fen İşlerinden Sorumlu Başkan Yardımcısı,

Turhal Belediyesi;

- Başkan Yardımcısı ve İlgili Kurum Çalışanları,

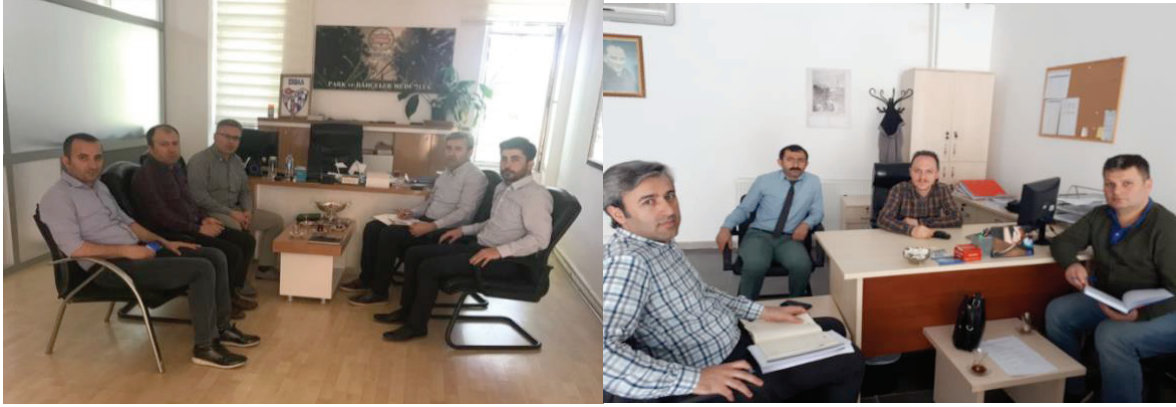
Zile Belediyesi;

- Belediye Teknik Personeli,

Erbaa Belediyesi;

- Altyapı ve Fen İşleri Müdürlüğü ve İlgili Kurum Çalışanları,
- İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Teknik Personeli,

Şekil 7. Paydaş Ziyaretleri

Niksar Belediyesi;

- İmar ve Şehircilik Müdürlüğü ve İlgili Teknik Personel,
- Plan Proje Müdürlüğü,

Reşadiye Belediyesi;

- Belediye Teknik Personeli,

Tokat Organize Sanayi Müdürlüğü;

- Kurum Bölge Müdürü,

Tokat İl Afet ve Acil durum Müdürlüğü;

- Planlama ve Zarar Azaltma Şubesi,

Tokat Valiliği;

- Bilgi İşlem Şube Müdürlüğü
- İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü
- İl Mahalli İdareler Müdürlüğü

5. Bulguların Değerlendirilmesi

Yapılan toplantılarda ve yerinde gerçekleştirilen ziyaretlerde katılımcıların ortaya koyduğu sorunlar aşağıdaki çizelgede verilmiştir. Elde edilen sorunlar için iki ana başlık altında çevre ve şehircilik olarak verilmiştir. Sorunlar çevre başlığı altında 4 ana eksende toplanmıştır. Yine aynı şekilde şehircilik başlığı altında ise sorunların 3 ana eksende toplandığı görülmüştür. Bu eksenler hedeflere dönüştürülerek her hedef için sorun analizine göre eylemler oluşturulmuştur.

Tablo 2. Çevre Başlığı Altında Tespit Edilen Sorunlar

ÇEVRE	
EKSEN	SORUN ANALİZİ
Çevre Bilincinin Geliştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> • Çevre bilincini geliştirme çalışmalarında yaşanan koordinasyon eksikliği, • Kullanılan materyalde birlikteliğin sağlanamaması, • Eğitimcilerin eğitiminin düzenli olarak yapılmaması,
Çevresel Altyapının Oluşturulması/Tamamlanması	<ul style="list-style-type: none"> • İl ve ilçe merkezlerinde toplanan katı atık depolama ve bertaraf, • Kırsal alanlarda katı atık toplama ve bertaraf, • Atık su arıtma sistemleri ve altyapı, • Organize Sanayi Bölgelerinin atıklarının (katı atık ve atık su) bertarafı, • Hafriyat atıkları (Mevcut binaların yıkılmasıyla ortaya çıkan),
Kurumsal İşleyiş ve Koordinasyonun Sağlanması	<ul style="list-style-type: none"> • Yerel yönetimlerde çevre yönetim birimleri, • Özel Sektörde çevre lisans işlemleri,
Enerji Verimliliğinin Geliştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> • Mevcut binalarda enerji kimliği uygulamasının nasıl yapılacağına bilinmemesi • Bina mantolama işlemlerinde ileriye dönük yaşanacak sıkıntılar • Kamu binalarında enerji verimliliği ile ilgili yaşanan eksiklikler

Tablo 3. Şehircilik başlığı altında tespit edilen sorunlar

ŞEHİRCİLİK	
EKSEN	SORUN ANALİZİ
İmar ve Yerleşim Planlarında Düzenleme Yapılması	<ul style="list-style-type: none"> • Çevre düzen planlarından kaynaklanan sorunlar, • Özelleştirme idaresine tahsisli arazilerle ilgili sorunlar, • Kırsal kalkınma projelerinde imar değişiklikleri gerekli olduğu durumlar, • Köy yerleşim yeri ve sınırları ile ilgili sorunlar, • Bazı ilçeler için nüfus projeksiyonuna bağlı sorunlar, • Kırsal kesimde yaşanan imar sorunları, • Büyük ova ilanları sonrası yaşanmaya başlanan sorunlar, • Kıyı kenar çizgisi ile ilgili sorunlar, • Emsal artışının getirdiği sorunlar,
Kurumsal İşleyiş ve Koordinasyonun Geliştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> • Kurumlar arası koordinasyon, • Yetersiz teknik personel, • Kentsel tasarım birimi eksikliği, • Kent bilgi sistemi eksiklikleri, • Bilgi sistemlerinin entegrasyonunun olmayışı,
Yerleşim Alanlarının ve Altyapının Geliştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> • Kentsel dönüşüm uygulamaları, • Kent meydanları, • Kent kimliği, • Mevcut Yapı stoğunun mevcut olmamasından kaynaklanan sorunlar,, • Şehirlerdeki kamu binalarının dağılımı, • Kentin simgesel binalarının durumu, • Şehir içi yönlendirme tabelaları, • Kırsal alan tip projeleri, • Rekreasyon alanları, • Kentlerde engellilerin karşılaştığı sorunlar,

ÇEVRE EYLEM PLANI

- Çevre Bilincinin Geliştirilmesi
- Çevresel Altyapının Oluşturulması/Tamamlanması
- Kurumsal İşleyiş ve Koordinasyonun Geliştirilmesi
- Enerji Verimliliğinin Geliştirilmesi

6. Eylem Planı

EYLEMLER: Çevre Bilincinin Geliştirilmesi						
Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama-Bitiş	Yapılacak İşlem ve Açıklama	Performans Göstergesi
1	Çevre eğitimlerinin koordinasyonunun sağlanması *	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Yerel Yönetimler İl Milli Eğitim Müdürlüğü Üniversite	2018-2019	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Koordinasyonunda Yerel Yönetimlerden, İl Milli Eğitim Müdürlüğünden ve Üniversiteden katılımcıların olduğu bir koordinasyon birimi oluşturulması, Bu birimin yıl boyunca Tokat'ta verilmesi planlanan çevre eğitimlerinin programlarını hazırlaması, Eylül, Ocak ve Haziran aylarında olmak üzere yılda 3 toplantı yaparak eğitim çalışmalarının verimliliği hakkında görüş alışverişinde bulunulması,	Hazırlanan eğitim planı sayısı ve yapılan toplantı sayısı
2	Çevre eğitiminde kullanılacak materyal ve görsellerin hazırlanması	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Yerel Yönetimler İl Milli Eğitim Müdürlüğü Üniversite	2018-2020	Çevre bilincinin artırılmasına yönelik eğitim çalışmalarında dil birikliğinin sağlanabilmesi için görsel materyal ve diğer materyallerde bir standart oluşturulması,	Hazırlanan materyal sayısı
3	Çevre bilincini artırmaya yönelik eğitim verecek eğitimcilerin eğitilmesi *	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Yerel Yönetimler İl Milli Eğitim Müdürlüğü İl Müftülüğü Üniversite	2018-2020	Öğretmenler, Yerel Yönetimlerin Kültürel ve Sosyal Tesislerinde Görev Yapan Eğitimcilerin ve İmamların hazırlanacak bir program kapsamında eğitime alınması	Meslek gruplarına göre eğitim verilen kişi sayısı

4	Kamuya ait alanlarda çevre bilincinin artırılmasına dönük görsellerin yayınlanması	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Yerel Yönetimler İl Milli Eğitim Müdürlüğü İl Sağlık Müdürlüğü İl Müftülüğü	2018-2023	Otobüs durakları, okul bahçeleri, ilan panoları, ibadethaneler, hastaneler ve insanların yoğun olarak bulunduğu alanlarda, özellikle ilan yerine özgü tasarlanmış çevre bilinci oluşturan ve artıran görsellerin yıl boyunca yayınlanması	Yayınlanan yer sayısı ve süresi
5	Çevre İzin ve Lisans işlemleri kapsamında yasal düzenlemelerle ilgili sorumluluk sahiplerine eğitim verilmesi	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Tokat'taki Tüm OSB'ler Yerel Yönetimler	2018-2023	Organize sanayi bölge yöneticileriyle yapılacak toplantı ile belirlenecek sektör temsilcilerine Çevre İzin ve Lisans işlemleri kapsamında yasal düzenlemelerle ilgili sorumlulukları konusunda bilgilendirme ve eğitim verilmesi	Bilgilendirme yapılan ve eğitim verilen firma sayısı

EYLEMLER: Çevresel Altyapının Oluşturulması/Tamamlanması						
Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama-Bitiş	Yapılacak İşlem ve Açıklama	Performans Göstergesi
1	İlçe ve Belde Belediyelerinde atık su arıtma tesislerinin tamamlanması*	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	Öncelikle Turhal ve Niksar olmak üzere nüfusu 10 bini geçen yerleşim yerlerinin atık sularının akarsu ve göllere direk deşarjının sonlandırılması için gerekli projelendirme ve altyapı çalışmalarının tamamlanması	Arıtma tesisine bağlanan belediye sayısı Arıtma tesisine bağlanan nüfusun oranı
2	Katı atık düzenli depolama ve aktarma istasyonlarının kurulması/tamamlanması*	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Tokat İl Özel İdaresi	2018-2023	Öncelikle Alimus, Artova, Sulusaray, Başçiftlik ve Niksar ilçelerinin katı atıklarının bertarafı için ortak tesis kurulması ya da ortak aktarma istasyonu oluşturulması Beide belediyeleri için ortak aktarma istasyonları kurulması	Yapılan düzenli katı atık depolama sayısı, Kurulan aktarma istasyonu sayısı,
3	Kırsal alanlarda yerleşim yoğunluk haritası belirlenmesi ve buna göre atık su arıtma ve katı atık toplama merkezleri oluşturulması	Tokat İl Özel İdaresi	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Yerel Yönetimler	2018-2019	Tokat İl Özel İdaresinin toplamakta zorlandığı atıklar için en yakın yerel yönetimlerin imkanları doğrultusunda ortak toplama mekanizması kurulması ve yine toplanan atıklar en yakın aktarma istasyonlarına ya da kurulacak yeni aktarma istasyonlarına naklinin sağlanması	Hazırlanan yoğunluk haritası, İşbirliği yapılan yerel yönetim sayısı, Oluşturulan toplama merkezi sayısı

4	Organize sanayi bölgelerinde ön arıtma sistemlerinin kurulması	OSB Müdürlükleri	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Yerel Yönetimler	2018-2023	Tokat, Turhal, Niksar ve Zile Organize Sanayi Bölgelerinde ön arıtma sistemleri kurularak kimyasal ve zararlı atıklardan arındırıldıktan sonra sisteme verilmesi	Hazırlanan ön arıtma raporu, Projelendirilen ön arıtma sayısı, Kurulan ön arıtma sayısı
5	Sıfır atık projesinin hayata geçirilmesi için gerekli eğitim ve altyapı çalışmalarının yapılması*	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Yerel Yönetimler Kamu Kurumları Üniversite	2018-2023	Tokat merkez ve ilçelerindeki kamu kurum / kuruluşlarının hizmet binaları, eğitim, hastaneler, alışveriş merkezleri gibi vatandaşın yoğun bulunduğu noktalarda sıfır atık projesinin yaygınlaştırılması	Projeye dahil edilen kurum ve bina sayısı
6	Katı atıkların kaynağında ayrıştırılması*	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	Atıkların kaynağında etkin olarak ayrı toplanması amacıyla, Tokat'ta yaşayanların sisteme katılımının sağlanması ve bu amaçla seçilecek sitelerde pilot projelerin uygulanması ve buna uygun gerekli altyapının hazırlanması	İlgili eyleme katılan konut sayısı
7	Zirai ilaç (Pestisit) ambalajlarının toplanması	Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Yerel Yönetimler Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	Tarım alanında kullanılan Zirai ilaç (Pestisit) ambalajlarının deponizasyonu olarak toplanmasının sağlanması	Toplanan ambalaj miktarı
8	Şehir merkezleri için yeraltı çöp konteynırları oluşturulması	Yerel Yönetimler	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	Tokat merkez ve nüfusu 20 bini geçen ilçelerin ana caddelerinde ve meydanlarında çöp konteynırlarının yeraltına alınması	Kurulan konteynır sayısı

9	Vahşi depolama alanlarının rehabilite edilmesi	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	Düzenli atık depolama alanlarına geçiş yapıldığında tokat belediyesinde olduğu gibi ilçelerdeki vahşi depolama alanlarının rehabilite edilmesi	İyileştirilen vahşi depolama alanı miktarı
10	Beton santralleri, parke üreticileri vb. tesislerin kendi bölgelerinde yeşil alan oluşturmalarının teşvik edilmesi	İlgili sektör firmaları	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Yerel Yönetimler	2018-2023	Sektör gereği oldukça fazla görüntü ve çevre kirliliğine sahip olan bu sektörde çalışan firmaların bazı bölümlerinde ya da çevrelerinde yeşil bantlar oluşturmasını sağlamak için Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ve Belediyelerin teşvik edici politikalar geliştirmesi	Bu konuda verilen teşvik edici uygulamalar ve uygulamayı gerçekleştiren firma sayısı
11	Eski yapıların yıkılmasıyla ortaya çıkan hafriyat atıklarının depolanması için düzenli depolama alanları oluşturulması,*	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Tokat İl Özel İdaresi	2018-2019	Kentsel dönüşüm ya da eski bina yıkıntıları çimento esaslı malzemelerden kaynaklanan kirlilik oluşturmaktadır. Bu moloz ve hafriyatların çevreye dağıtılmadan korunaklı alanlarda toplanmasının sağlanması	Oluşturulan depolama alanı sayısı ve büyüklüğü

EYLEMLER: Kurumsal İşleyiş ve Koordinasyonun Sağlanması							
Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama-Bitiş	Yapılacak İşlem ve Açıklama	Performans Göstergesi	
1	Yerel yönetimlerde çevre yönetim birimlerinin oluşturulması*	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	Çevre ile ilgili düzenleme ve işleyişin hızlandırılması ve yerinde müdahalelerin sağlanabilmesi amacıyla merkez nüfusu 20 binden fazla olan yerel yönetimlerde çevre mühendisi istihdamı sağlanarak çevre yönetim birimlerinin oluşturulması	Çevre yönetim birimi oluşturan belediye sayısı	
2	Tarihi ve kültürel alanlarda atık yönetim planlarının hazırlanması	Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Yerel Yönetimler	2018-2023	Tarihi ve kültürel alanlarda oluşturulabilecek evsel ve tehlikeli atıkların toplanması, depolanması ve bertarafı ile ilgili atık yönetim planlarının hazırlanması	Atık planı hazırlanan tarihi ve kültürel alan sayısı	
3	İmar planları oluşturulurken meteorolojik faktörlerin göz önünde bulundurulmasının sağlanması	Yerel Yönetimler	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Tokat İl Özel İdaresi	2018-2023	İmar planlarında bölgenin rüzgar, yağış vb. meteorolojik faktörleri göz önüne alınarak revizyon çalışmaları yapılacak	Revize edilen plan sayısı	

EYLEMLER: Enerji Verimliliğinin Geliştirilmesi						
Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama-Bitiş	Yapılacak İşlem ve Açıklama	Performans Göstergesi
1	Yeni Yapılacak Tüm kamu binalarının ihalelerinde enerji performans raporlarının hazırlanması*	Tüm birimler	Yerel Yönetimler Tüm kamu birimleri	2018-2023	Kamu binalarının ihalelerinde özellikle aydınlatma projelerinde enerji performans raporlarının hazırlanmasının sağlanması. Aydınlatma türlerinin bu rapora göre seçilmesinin sağlanması	Eylem planına dahil edilen proje sayısı
2	Yeni yapılması planlanan büyük çaplı projelerde güneş enerjisi sistemlerinin kurulumu ve kullanımının sağlanması*	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Yerel Yönetimler	Tüm kamu birimleri	2018-2023	Tokat genelinde belediyelerin yapmayı planladığı veya yapmakta olduğu pazar yeri, stadyum, spor merkezi açık ve kapalı otoparklarda güneş enerjisi panelleri kullanılarak enerji üretimi sağlanması	Uygulanan alan sayısı ve üretilecek enerji miktarı
3	Mevcut binalarda enerji tasarrufu için aydınlatmaların yenilenmesi*	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Yerel Yönetimler Tüm kamu birimleri	2018-2019	Mevcut kamu binalarında aydınlatma sistemleri gözden geçirilerek gerekli yerlerde tasarruflu aydınlatma sistemleri ile yenilenmeli	Gözden geçirilen bina sayısı ve revizyon yapılan bina sayısı
4	Şehir aydınlatmalarında enerji tasarrufunun göz önünde bulundurulması	Yerel Yönetimler	Tokat İl Özel İdaresi	2018-2023	Tokat merkezde ve ilçelerinde aydınlatma direklerinde kullanılan ampuller tasarruflu ampule dönüştürülmesi, gece belli bir saatten sonra aydınlatma ışıklarının bazılarının devre dışı kaldığı ya da fotoselli olduğu akıllı bir aydınlatma sistemi kurulması	İncelenen ve değiştirilen aydınlatma kaynağı sayısı
5	Yenilenebilir enerji kaynaklarının özel binalarda bina cephe ve çatılarında kullanımının teşvik edilmesi	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Tokat İl Özel İdaresi	2018-2023	Mevcut binaların çatı ve cephelerinde GES ile ilgili tanıtım faaliyetlerinin yapılması, yeni yapılacak binaların çatı ve cephe projelerinin hazırlanmasında bu uygulamaların yaygınlaştırılması için belirli harç muafiyeti ya da belediyelerin belirleyeceği teşviklerle uygulamanın artırılmasının sağlanması	Uygulama için yapılan bilinçlendirme çalışması sayısı, Uygulama sayısı

ŞEHİRCİLİK EYLEM PLANI

- İmar ve Yerleşim Planlarında Düzenleme Yapılması
- Kurumsal İşleyiş ve Koordinasyonun Geliştirilmesi
- Yerleşim Alanlarının ve Altyapının Geliştirilmesi

EYLEMLER: İmar ve Yerleşim Planlarında Düzenleme Yapılması						
Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama-Bitiş	Yapılacak İşlem ve Açıklama	Performans Göstergesi
1	Çevre düzen planlarında kapsamlı gözden geçirme ve gerekli değişikliklerin yapılabilmesi için çalışma grubu oluşturulması*	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Yerel Yönetimler Tokat İl Özel İdaresi Tokat İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	2018-2019	Çevre düzen planlarının hazırlanması aşamasında öngörülemeyen gelişme alanları için yerel yönetimlerin tek tek revizyon yaptırmaya çalışması yerine tüm belediyeler, çevre ve şehircilik il müdürlüğü, gıda, tarım ve hayvancılık il müdürlüğü ve il özel idareden ilgili kişilerden oluşan bir komisyon kurularak Tokat genelinde gerekli görülen tüm değişikliklerin belirlenmesi ve planlamasının yapılması	Revizyon istenen bölge sayısı ve büyüklüğü
2	Tokat İl Özel İdarenin tasarrufunda bulunan arazilerin kullanımında yerel yönetimlerle koordineli çalışmasının sağlanması	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Tokat İl Özel İdaresi	2018-2020	Özellikle ilçelerde yer alan özelleştirme idaresi elinde bulunan arazilerin imar durumlarında yapılacak değişikliklerde yerel yönetimlerden görüş alınmasını sağlayacak bir yapı oluşturulması	Oluşturulan koordinasyon birimi ve işbirliği yapılan arazi miktarı
3	Kırsal alanlarda köy yerleşik alanı sınırlarının genişletilmesi*	Tokat İl Özel İdaresi	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Yerel Yönetimler Tokat İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	2018-2020	Kırsal alanlarda köy yerleşik alanı sınırları dışında kalan alanlarda yapılacak yapıların ruhsat işlemlerinin kolaylaştırılabilmesi amacıyla bu sınırların genişletilmesi için Tokat genelinde il özel idaresinin başkanlığında oluşturulacak bir komisyonla çalışma yapılması	Genişletme yapılan köy yerleşik alan sayısı

4	Kırsal alanlarda beldeden köye dönüşen alanlarda imar sorunlarının çözülmesi	Tokat İl Özel İdaresi	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Yerel Yönetimler	2018-2020	Kırsal Alan İmarı düzenlemesi ile beldeden köye dönüşen alanlarda kırsal yerleşim alanı tanımlaması getirilerek, vatandaşların bu alanlardaki ruhsat ve izin başvurularında kolaylık sağlanması ve uygulama birlikteliği sağlanması 2017 yılında yayınlanan büyük ova alanları ile imar sınırlarının çıktığı bölgelerin belirlenmesi ve çözüm geliştirilmesi için çevre ve şehircik, gıda, tarım ve hayvancılık il müdürlüğü, il özel idaresi ve ilgili belediyeler tarafından komisyon oluşturulması	Dönüştürülen alan sayısı
5	Tokat için belirlenen büyük ova projeleri-imar çakışmaları için komisyon kurulması	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Tokat İl Özel İdaresi Yerel Yönetimler Tokat İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	2018-2023	Oluşturulan komisyonun çalışması sonucu ortaya çıkan çakışma alanı miktarı ve buna göre yapılan revizyon çalışmaları miktarı	
6	Cadde ve sokak silüetlerini bozan emsal artışları için bir düzenleme yapılması*	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2019	Cadde kenarı boyunca devam eden yapılardaki kat sayılarının değişkenliğinin cadde ve sokak silüetlerini bozması için emsal artışlarının uygulamasının önene geçilmesi için düzenleme yapılması	Bu konuda alınan kararlar, belirlenen bölge sayısı ve uygulama sayısı
7	Almus baraj gölü ve Zınav gölü için kıyı kenar çizgilerinin belirlenmesi	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Tokat İl Özel İdaresi İlgili Yerel Yönetimler	2018-2023	İlimizde bulunan kıyı kenar çizgisi tespitine tabi, tabii ve suni göllerin kıyı kenar çizgisi işlemlerinin tamamlanması, söz konusu bölgelerde kıyının daha etkili ve verimli kullanılmasının sağlanması	Belirlenen alan miktarı

8	Tokat genelinde tabiat varlıklarının tespiti ve tescilli ile ilgili işlemlerin yürütülmesi	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Yerel Yönetimler Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	2018-2022	Anıt ağaç ve tescilli ağaç topluluklarının budama ve rehabilitasyonunun yürütülmesi, bilgilendirme tabelaları ile doğal değerlere dikkat çekilmesi, korunan alanların tespit, tescil ve ilanı ile plan ve projeler çerçevesinde yönetilmesi, doğal ve kültürel değerlerin araştırılması, korunması ve izlenmesini sağlayacak tabiat varlıkları koruma şube müdürlüğü kurulması	Tespit edilen tabiat ve kültür varlığı sayısı, izlenen ve bakımı yapılmayan anıt ağaç ve tescilli ağaç sayısı
9	E-plan otomasyon sisteminin kurulması ve eğitim çalışmalarının yürütülmesi*	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	E-Plan otomasyon sistemi hakkında yerel yönetimlere bilgilendirme ve eğitim çalışmaları yapılması, mekansal plan verilerinin sistem üzerinden girilmesi ve düzenlenmesi, mekansal planların denetim etkinliğinin artırılması	Eğitim verilen yerel yönetim ve kişi sayısı, sisteme dahil olan yerel yönetim sayısı

EYLEMLER: Kurumsal İşleyiş ve Koordinasyonun Geliştirilmesi						
Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama-Bitiş	Yapılacak İşlem ve Açıklama	Performans Göstergesi
1	Yerel yönetimlerde görev yapan Teknik personel için hizmet içi eğitim programlarının hazırlanması*	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Tokat Belediyesi	Yerel Yönetimler Tokat İl Özel İdaresi	2018-2023	Özellikle yerel yönetimlerde çalışan personelin yaptıkları işin niteliğine uygun olarak çere şehircilik il müdürlüğünde oluşturulacak bir komisyon kurul tarafında hizmet içi eğitime alınmalı	Yapılan eğitim sayısı ve katılımcı sayısı
2	Kent bilgi sistemlerinin kurulması*	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2020	Kentlerin erişilebilirliğini artıran kent bilgi sistemlerinin kurulması	Oluşturulan sistem sayısı
3	Kentsel tasarım birimi yada bu işlevi sağlayacak birimler oluşturulması	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2020	Kent tasarım rehberlerinin hayata geçirilebilmesi için ilgili yerel yönetimlerde yeni birim oluşturulması yada bu işlevi sağlayacak birimler için görev tanımlamalarının yapılması	Oluşturulan birim sayısı
4	Kent tasarım rehberlerinin hazırlanması*	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Yerel Yönetimler	2018-2021	"Kentsel tasarım" kentsel gelişmede insanlar için kaliteli, özgün, yaşanabilir ve yeterli konfora sahip "mekan" yaratmaktır. Bu amaçla öncelikle Tokat, Niksar, Zile, Erbaa ve Turhal için kent tasarım rehberlerinin hazırlanması ve bu rehberlerin hayata geçirilmesi	Hazırlanan rehber sayısı
5	Kentlerde yapılacak büyük projelerde katılımçılığın sağlanması	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	Kentler için büyük projelerin hayata geçirilmesinde vatandaşların görüşünün alınmasının sağlanması için sanal ortamda ya da kentün belli bölgelerinde kurulacak ofislerle tanıtımların ve görüş alınışının yapılması	Oluşturulan bilgilendirme kanalı sayısı, Hazırlanan projelere katılım oranı,

EYLEMLER: Yerleşim Alanlarının ve Altyapının Geliştirilmesi						
Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama-Bitiş	Yapılacak İşlem ve Açıklama	Performans Göstergesi
1	Kentsel dönüşüm için Koordinasyon Kurulu oluşturulacak*	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Tokat İl Özel İdaresi	2018-2021	Kentsel dönüşümde yaşanan sorunların ve çözüm önerilerinde Tokat genelinde bütüncül bir yaklaşım sağlanabilmesi ve ilçelerle bu konuda bir tecrübe paylaşımının sağlanabilmesi için ilgili belediyeler ve çevre şehircilikten belirlenen katılımcılarla komisyon kurulması, Öncelikli alan olarak fay hattına yakın konumlanmış olan Reşadiye, Niksar ve Erbaa ilçelerinde ve yine fay hattına yakın diğer belde ve köylerde işlemlerin hızlandırılması için yapılması gereken çalışmaların belirlenmesi	Yapılan toplantı sayısı, alınan karar sayısı
2	Tokat yapı stoğunun çıkarılması*	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	Tokat merkezden başlanarak mevcut yapı stoku detaylı bir şekilde çıkarılması (yapı tipi, yapım yılı, kullanım şekli, ısınma şekli vb özellikleri barındırmalı)	İncelenen yapı sayısı
3	Şehir içi yönlendirme tabelalarında bir standart oluşturulmalı	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2020	Şehir içi cadde sokak kavşak isimleri ile kurumlara ait tabelalarda bir standart oluşturulmalı ve bu tür tabelaların şehir içinde yerleştirilmesinde belli kurallar getirilmeli	Belirlenecek standartlara göre kentlerde yapılan değişiklik sayısı

4	Kentlerin yönetsel ve kültürel içerikli binalarının tasarım süreçlerinde kent kimliklerinin ortaya konmasının sağlanması*	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	Tokat merkez dahil tüm ilçelerde belediye ve kaymakamlık binalarının kent kimliğine uygun engelli dostu binalar olarak tasarlanması	Yapılan proje sayısı
5	Kent meydanı projelerinin hazırlanması*	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	Tokat merkez dışında kalan ilçelerde o yerleşim yerinin kimliğini yansıtan kent meydanı projeleri hazırlanması ve hayata geçirilmesi	Hazırlanan proje sayısı
6	Kent sosyal ve kültürel merkezinin kurulması*	Tokat Belediyesi	Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	2018-2013	Tokat'ta ve ilçelerde yaşayan insanların hafta sonu ya da tatil günlerinde alışveriş merkezlerinden ziyade, içerisinde kütüphane, sanat galerisi, bilim merkezi, şehir müzesi, çocuk etkinlik alanları ve ailelerin tüm bireylerinin katılabileceği etkinlik alanlarının oluşturulduğu kent sosyal ve kültür merkezinin yapılmasının sağlanması (Önek Danimarka A Aarhus DOKK1)	Merkezin yapılması
7	Mevcut yapılarda yapılan mantolama uygulamaları için standart oluşturulması	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Yerel Yönetimler	2018-2020	Son dönemde sıkça yapılan mantolama işlemlerine bir standart oluşturulması, hangi malzeme hangi kesitlerde uygulanırsa enerji kimliği belgesi almada hangi durumla karşılaşılabileceği konusunda insanların bilgilendirilmesi	Oluşturulan standart ve uygulamaya konu bina sayısı

8	Engellilerin şehir içi ve kamu binalarına erişimlerini kolaylaştırıcı tedbirlerin tamamlanması	Yerel Yönetimler Tüm kamu birimleri	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	Engellilerin şehir içinde ve kamu binaları ve sosyal donatılara erişiminde sürdürülebilirliğin sağlanması için gerekleri çalışmaların tamamlanması	Kaldırım ve kavşaklarda yapılan düzenleme sayısı, düzenleme yapılan kamu binası sayısı
9	Kavşaklar için uygun temalar belirlenerek düzenlemeler yapılması	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	Tokat merkez için kent kimliği çalışmalarında belirlenen tema kavşaklara göre kavşak düzenlemeleri yapılması	Düzenleme yapılan kavşak sayısı
10	Kırsal alanlar için üretilen tip projelerin revize edilmesi	Tokat İl Özel İdaresi	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Yerel Yönetimler	2018-2023	Kırsal alanlar için üretilen geleneksel tip projelerin çeşitleri artırılmalı ve bu projelerin uygulanabilmesi için çeşitli teşvikler getirilmeli (harç muafiyeti, su kullanımında belli bir süre indirim ya da ödül gibi)	Yeni üretilen tip proje sayısı, uygulanan proje sayısı
11	Rekreasyon alanlarının geliştirilmesi*	Yerel Yönetimler Tokat İl Özel İdaresi	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	Tokat Yeşillik kenarı rekreasyon alanının Gümenek ile rehabilite edilen katı atık depolama alanı arasına kadar tamamlanması Gıgij mesire alanının düzenlenmesi, Gümenek mesire alanının düzenlenmesi, Nıksar avaz parkının düzenlenmesi ve rehabilite edilmesi,	Tamamlanan uygulama sayısı
12	Kentlerin tarihi niteliklerini ortaya çıkaracak olan yapı ve sokak restorasyonlarının planlanması*	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	2018-2023	Tokat Merkez, Nıksar ve Zile'de henüz çalışma başlanmamış olan tarihi sokaklar için projeler hazırlanması ve uygulamalarının yapılması	Hazırlanan proje ve uygulama sayısı

13	Site yerine mahalle kültürünün tekrar canlandırılması	Yerel Yönetimler	Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü STK'lar	2018-2023	Tokat ve ilçelerinde son dönemde artış gösteren kapalı devre site kültürü yerine mahalle kültürünün artırılması için araştırma ve değerlendirme toplantıları yapılması	Yapılan Toplantı sayısı, Katılımcı sayısı,
14	Mahaller için misyon ve tema belirlenmesi	Yerel Yönetimler	Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü STK'lar	2018-2023	Tokat merkezinde bulunan mahalleler için tarihsel yada gelecekte nasıl adlandırılacağı ile ilgili temalar belirlenerek alt ölçekte mahallelerinde kimlik kazanmasının sağlanması	Tema belirlenen mahalle sayısı
15	Şehir merkezlerinde yaya dolaşımı alanlarının oluşturulması/artırılması	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	Tokat merkez ve ilçelerinde belirlenecek cadde ve sokaklarda insanların rahat bir şekilde yürüyebilmesi için düzenleme yapılması veya bazı sokak ve caddelerin yaz aylarında trafiğe kapatılarak yayalara açılmasının sağlanması,	Dönüştürülen sokak ve cadde sayısı
16	Turizmde katkı sağlayacak olan yavaş şehir çalışması için Zile ve Niksar da gerekli düzenlemelerin yapılması*	İlgili Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	Yavaş şehir, insanların birbirleriyle iletişim kurabilecekleri, sosyalleşebilecekleri, kendine yeten, sürdürülebilir, el sanatlarına, doğasına, gelenek ve göreneklerine sahip çıkan ama aynı zamanda alt yapı sorunları olmayan, yenilenebilir enerji kaynakları kullanılan, teknolojinin kolaylıklarından yararlanan kentler oluşturma hedefli yaklaşımın Tokat Merkez, Zile ve Niksar ilçelerinde gerçekleştirilebilmesi için çalışmalar yürütülmesi	Çalışmanın gerektirdiği yaklaşık 70 kriterden ne kadarının sağlanabildiğinin tespit edilmesi
17	Kent mobilyalarının seçiminde kentsel tasarım ve kent kimliği kavramlarının dikkate alınması	Yerel Yönetimler	Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	Kent içinde kullanılan (aydınlatma, otobüs durağı, çöp kovaları, banklar vb.) mobilyaların seçiminde kent kimliği ile uyumlu uygulamaların yapılması	Bu eylem adımı dikkate alınarak tamamlanan ya da revize edilen kent mobilyası sayısı

7. Kaynakça

- Afet ve Acil Durum Yönetimi (AFAD) Stratejik Planı 2013-2017
Avrupa Birliği Çevre Entegre Uyum Stratejisi 2016-2023
Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı (KENTGES) 2010-2023
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Stratejik Planı 2018-2022
Kentsel Tasarım Rehberleri (Cilt I,II,III) 2016
Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018
Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı Stratejik Planı 2014-2018
Orta Vadeli Program 2017-2019
Şehircilik Şurası Komisyon Raporları 2017
Tokat Belediyesi Stratejik Planı 2014-2019
Tokat Çevre Durum Raporu 2016
Tokat İl Özel İdaresi Stratejik Planı 2015-2019
Türkiye'nin Stratejik Vizyonu 2023 Projesi
Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı 2012-2023
Yeşilirmak Havza Gelişimi Projesi 2006-2023

NOTLAR

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI
MIDDLE BLACK SEA DEVELOPMENT AGENCY

A Samsun Organize Sanayi Bölgesi Yaşardoğu Cad.
No: 62 Tekkeköy/SAMSUN
T 0 362 431 24 00
F 0 362 431 24 09
W www.oka.org.tr
E info@oka.org.tr
Twitter /okaorgtr
F /OrtaKaradenizKalkinmaAjansi

AMASYA YATIRIM DESTEK OFİSİ

Dere Mah. İğneci Baba Sk. No:30 AMASYA
T. 0 (358) 212 69 66 F. 0 (358) 212 69 65

ÇORUM YATIRIM DESTEK OFİSİ

A. Karekeçili Mah. Gazi Cad. No:1 Çorum Valiliği A Blok Kat:3 ÇORUM
T. 0 (364) 225 74 70 F. 0 (364) 225 74 71

SAMSUN YATIRIM DESTEK OFİSİ

Samsun Organize Sanayi Bölgesi Yaşardoğu Cad.
No: 62 Tekkeköy/SAMSUN
T. 0 (362) 431 24 00 F. 0 (362) 431 24 09

TOKAT YATIRIM DESTEK OFİSİ

Kabe-i Mescit Mahallesi Bekir Paşa Sokak No: 11 MERKEZ / TOKAT
T. 0 (356) 228 93 60 F. 0 (356) 228 97 60